

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหาสังคมไทยได้ทวีความรุนแรง และมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีต สาเหตุแห่งปัญหาส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการสื่อสารไร้พรมแดนในแนวทางโลกาภิวัตน์ ซึ่งต่างมุ่งเน้นการแข่งขัน เพื่อสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ทำให้คนมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น จึงเกิดปัญหาด้านจิตใจทำให้เกิดการเบี่ยงเบนทางพฤติกรรม คือ ละเลยในคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ปัญหาสังคมหลายด้านยังคุกคามเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิม ขาดระเบียบวินัย ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดั้งตามโครงสร้างของสังคมไทยลดลง พร้อมกับการแตกแยกของสถาบันครอบครัว ทำให้ภูมิคุ้มกันของเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่จะต้านทานกับสภาพปัญหาแวดล้อมต้องขาดความมั่นคงจนเกิดปัญหาต่างๆ ของสังคมตามมา เช่น ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ปัญหานักเรียน นักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และปัญหาอาชญากรรม จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักศึกษา เป็นต้น

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว พบว่ารากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริงคือการที่นักเรียน นักศึกษา ขาดการกล่อมเกลาจิตใจ และปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม จริยธรรม ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงย้ำเสมอว่า “ความรู้นั้นจะต้องนำไปประยุกต์ใช้ แต่ต้องใช้หลักจริยธรรมเป็นสำคัญ” จะเห็นได้ว่าการศึกษาคือหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เพราะถ้าคนในสังคมขาดจริยธรรม คุณธรรมแล้วสังคมจะขาดความสงบสุข ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ปัญญานิก (2540, หน้า 14) กล่าวว่า “การพัฒนาประชากรในด้านที่สำคัญที่สุดคือ การปลูกฝังให้ประชากรเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณธรรม” ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรมาช่วยเหลือให้การศึกษาด้านศีลธรรม จริยธรรม แก่นักเรียนนักศึกษา ซึ่งบุคลากรที่สำคัญและมีบทบาทต่อการให้การศึกษาในสังคมคือพระผู้ที่จะมาช่วยสอนศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมในโรงเรียนต่างๆ โดยใช้ความรู้ความสามารถทางด้านศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมที่มีอยู่ในการช่วยเหลือสังคม โดยเป็นไปตามนโยบายของกรมการศาสนาซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมให้คนไทยนำหลักธรรมทางศาสนาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความรู้

คู่คุณธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหานักเรียน นักศึกษาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน กระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ร่วมมือกันตามข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) โดยพระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเป็นการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม ภายใต้โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2548, หน้า 23) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา
2. เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
3. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไป บูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

สำหรับครูพระผู้สอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมในโรงเรียนนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการของกระทรวงศึกษาธิการและเพื่อให้การสอนได้ผลดีนั้น ครูพระเองก็ควรต้องมี คุณลักษณะของการเป็นครูตามคุณลักษณะของครูไทยที่พึงประสงค์ด้วย ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จุดมุ่ง หมายสำคัญที่สุดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อต้องการปฏิรูปการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพการพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขที่เรียกว่า เก่ง ดี มีสุข (มาตรา 3) ส่วน การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ทั้งนี้โดยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา (มาตรา 23) ด้วยภาระ มากมายดังกล่าว ครูควรมีคุณลักษณะดังนี้คือ (มาตรา 24)

1. มีความสามารถจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความ ถนัดของ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. มีความสามารถฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและการแก้ไขปัญหา
3. มีความสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. มีความสามารถจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. มีความสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม คือการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เรียนรู้

6. มีความสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความรู้ ร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ สำหรับโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธแต่มีปัญหา ในด้านนักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน และทำกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ไม่ค่อยเป็นอีกทั้งครูผู้สอนไม่เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้นทางโรงเรียน จึงได้สมัครเข้าร่วมโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและมีครูพระเข้าไปช่วยสอนสาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นครูในหมวดสาระสังคมศึกษา จึงนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน นักศึกษา ทำหน้าที่เป็นผู้ก่อให้เกิดการ เรียนรู้ และพัฒนาการให้ความสมบูรณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ตัวผู้เรียนได้มากขึ้น ดังนั้นจึง เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าครูพระผู้สอนจะสามารถดำเนินการสอนและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร ในการสอน ซึ่งผู้ศึกษาจะได้ดำเนินการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพระที่สอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรคือผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 109 คน โดยแยกเป็นผู้บริหารจำนวน 9 คน อาจารย์ สังคมศึกษาจำนวน 3 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 97 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาการปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการสอนและ การอบรมสั่งสอนของครูพระที่สอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครูพระสอนศีลธรรม หมายถึง พระสงฆ์ผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นครูสอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมในหมวดสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะด้านต่างๆ ของครูพระสอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ที่มีความสามารถด้านการสอนและการอบรมสั่งสอนแก่นักเรียนในโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หมายถึง เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่กำหนดให้ศึกษาและเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

อาจารย์สังคมศึกษา หมายถึง ครูทำหน้าที่สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนวชิราลัย หมายถึง โรงเรียนเอกชนสถานที่ตั้ง เลขที่ 202 หมู่ 7 ถนนข้าวมุง - ป่าบาง ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ผลการศึกษาช่วยให้ทราบถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพระที่สอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาคัดเลือกครูพระที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และยังจะส่งผลดีต่อการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น